

Sak "Helleridninger" ved Sandorvalm
 1) 100 102/50, 103/2, 31 71/10, 14, 17, 25, Berg, 104/5, 19. 103/2, 31 har bruknavn: Sandsvør Buskerud ant skellig av Berg 103
~~Bnr 2-3 eller 10~~ Sandorvalm skole

Dok. nr.	Datum	Dokumentets art	Merknader
1	23/8-71	Brev K. Skolem - U.O.	Bilag 2 skinner
2	13/9-71	-----	" 1 skinn
3	21/9-71	----- U.O. - Skolem	<u>Bilag 2 gjelder</u>
4	23/9-71	----- skolem - U.O.	<u>ikke Sandorvalm</u>
5	31/9-71	-----	uttatt for plassering på rett g/bnr
6	2/11-71	-----	02.06.1994
7	4/9-71	----- U.O. - Skolem	R. Skjelvik
8	23/1-72	----- skolem - U.O.	
9	25/1-72	----- U.O. - Skolem	
10	7/7-72	----- skolem - U.O.	
11	20/11-72	-----	
12	27/11-72	----- U.O. skolem	
13	4/4-73	----- beregning Tross Loken	
14	5/4-73	Brev U.O. skolem	
15	5/5-73	Brev skolem - U.O.	
16	14/5-73	Brev U.O. - skolem	
17	19/5-73	----- skolem - U.O.	
18	28/5-73	-----	
19	12/6-73	-----	
20	30/8-73	-----	
21	-----	Sum beregning AEC Brev U.O. - skolem	Bilag, fvsertikkel

A/S O.F.A. - 9 - 69 - 15000.

(1)

Skolem 23/august 1971.

Til Universitetets Oldsaksamling.

Til Wencke Slomann eller N.N.

For kort tid siden fikk vi melding om, at der tilfeldig skulle være oppdaget helleristninger i en bergvegg i skog- og fjellområdet fra Ljøterudkroken vestover mot Sandorvatn og Sandorkollen.

Vi hadde imidlertid liten tro på, at der kunne finnes helleristninger så langt inni ville skogen. Men vi dro da avsted lørdag 21 august, for å få undersøkt dette nærmere. ⁴

Her er resultatet av befaringen: - -

Ca. 500m. øst for Skogskolens hytte ved Sandorvatne, kom vi til en liten bergvegg. Her viste det seg, at der var innhogget 2 mannsfigurer, (eller en manns- og en kvinnefigur). Linjene var grovhogget og nokså ujevne i bunnen. Ca. 4 m. mellom figurene fra vest mot øst.

Omtrent 1 m. til venstre for den østlige figur var der utydelige spor etter innhogg, som muligens kan være noenslags figurer eller tegn, (soltegn?). Bergarten er nokså grovkornet, så linjene her var mye avskallet.

Til venstre for den vestlige figur er der tydelige spor etter en opplagt steinmur.

Den topografiske situasjon er forøvrig den, at her fra øst fører en forsenkning i lendet fram til Sandorvatne. Vi kunne tenke oss, at her i sin tid kan ha vært et Gjennetrekk for både mennesker og dyr. Bortunder Sandorkollen har der i gammel tid vært flere store seterleger, hvorav 2 hørte til den gamle gård Berg i Hedenstad.

* H. Landsverk, Harald Mølleberg, Perund Mølleberg, Alfhus og Skolem.

Sandor eller Sandoren er trolig et meget gammelt navn. Endelsen ör settes av enkelte forskere i forbindelse med sanskrit vara- vann. I andre tilfelle synes det å måtte ha forbindelse med et fjellnavn, jfr. Vindorfjellet i Efteløt.

Nyhus har risset opp figurene med blyant i naturlig størrelse, jeg har gjort det mere tydelig med rødt.

Se det er det vi er kommet til. - - .

Nå skal vi som amatører vokte oss vel for å komme med noen slags forklaring. Men hvis Oldsaksamlingen etter disse opplysninger finner det verd å foreta en befarung, for å ta stedet nærmere i øyesyn, så står vi gjerne til tjeneste med en eller to kjentmenn.

Hvis Oldsaksamlingen tenker på å sende en arkeolog hit-over, må vi be om minst en ukes varsel, så vi kan få ordnet turen på beste måte. Her er bilvei inn til Sandorvatne, men på den veien er der en låst bom, som vi må få tak inøklen til.

Hermed vennlig hilsen til dere alle.

Kristoffer Skolem

Kristoffer Skolem.

3648 Passebekk.

P.P.

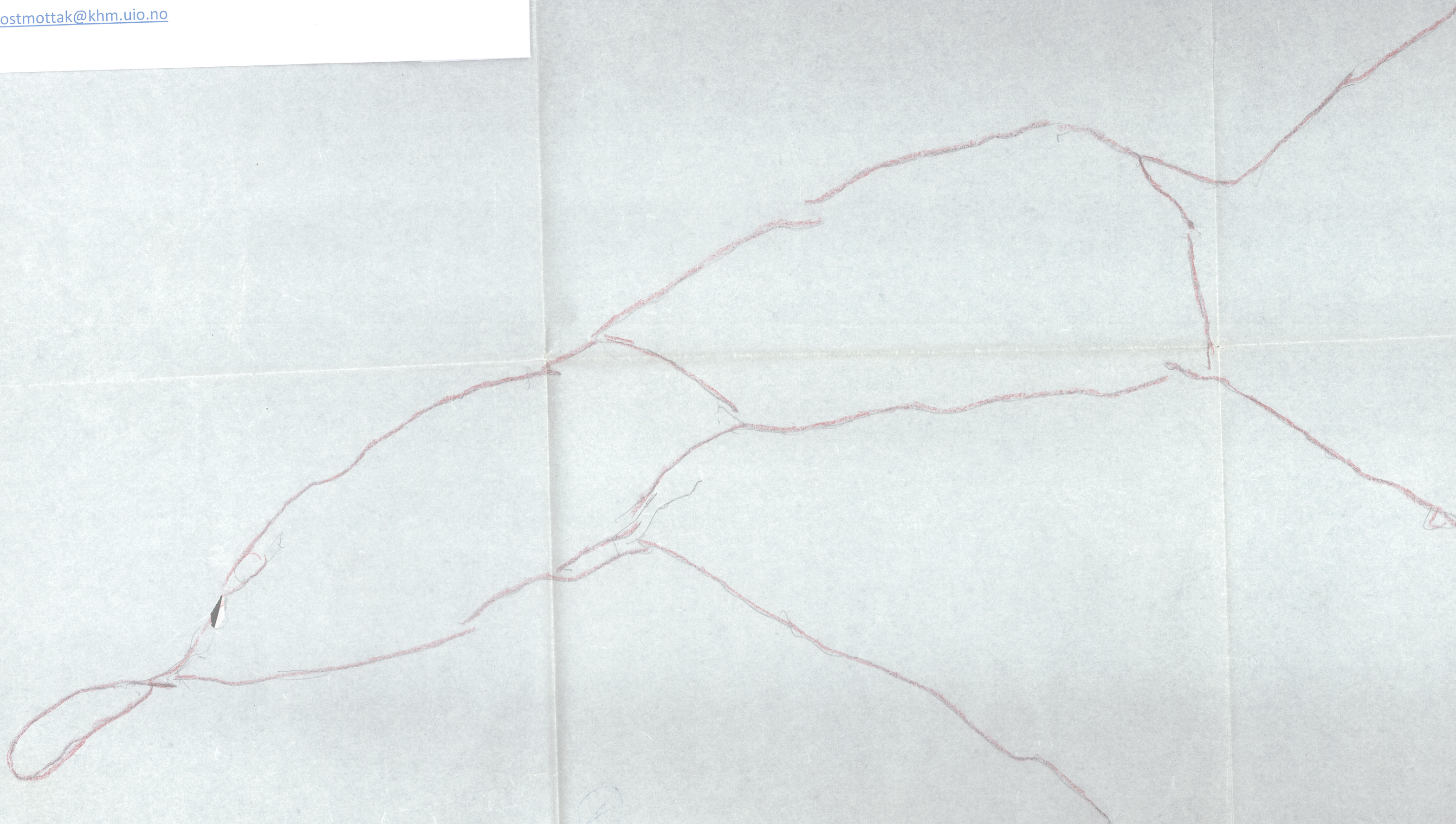
Vi rakk ikke å undersøke videre, men her muligens skulle finnes spor etter kistestuber eller dyregraver.

St. S.

Dette dokumentet har et for stort format til å kunne skannes i sin helhet.

For innsyn ta kontakt med arkivet ved Kulturhistorisk museum:

postmottak@khm.uio.no

Dette dokumentet har et for stort format til å kunne skannes i sin helhet.

For innsyn ta kontakt med arkivet ved Kulturhistorisk museum:

postmottak@khm.uio.no

AEC/EW.

Herr Kristoffer Skolem,
3648 Passebekk.

Førstekonservator Wencke Slomann har overlatt meg Deres brev av 23/8 og 13/9. Vi beklager at De ikke har fått svar før, men korrespondansen er blitt liggende mens førstekonservator Slomann har vært på tjenestereise. Etter de innsendte riss å dømme, er helleristningene nokså tvilsomme, men de bør absolutt ses på av en arkeolog. Vi har i øyeblikket knapt om folk - de fleste av tjenestemennene er på kongress i Jugoslavia, og mesteparten av de viderekomne studentene er i Rogaland på studietur. Imidlertid vil vi forsøke å få sett på begge funnsteder i høst, og vi skal gi beskjed i god tid når det kan komme en representant for museet.

Oslo, 21. september 1971.

Arne Emil Christensen jr.

Skolem 23/september 1971.

Til
Universitetets Oldsaksamling, Oslo

Hr. Arne Emil Christensen eller N.N.

Vi har med glede og takk mottatt Deres brev om at Oldsaksamlingen er interissert i nærmere å undersøke de figurene vi har funnet ved Sandoren og ved Vollevatn.

for

Vi har nettopp fått en meget viktig opplysning om, at den i forrige brev omtalte innhogne M og årstallet 1808 er et delemerke mellom to skogeien- dommer, og således ikke har noe med figurene oven- å gjøre. Her er også brukt en meisel, som har lag- et tydelige skarpe linjer. Der ble tatt noen bil- der ved Sandoren, - såsnart vi har fått kopiert dem, skal de bli sendt Oldsaksamlingen.

Håper dere kan få sendt en arkeolog hitopp, før det blir for langt på høsten. Vi er jo meget spent på å få en kyndig forklaring på disse figurene.

Med vennlig hilsen,
Kristoffer Skolem.

Kristoffer Skolem,
3648 Passebekk.

Skolem 31/september 1971.

Til Oldsaksamlingen, Oslo.

Hr. Arne Emil Christensen, eller andre.

Hermed følger tillåns 5 kopier av bilder, som er tatt av figurene ved Sandorvatn. De er ikke særlig tydelige, og må vel helst sees under lupe.

Torger Landsværk som er lokalkjent i skogene her omkring har skrevet en forklaring på bokstavene og årstallet ved figurene ved Vollevatn. Vi vedlegger hans forklaring i utskrift: -

"angående merke i fjeld ved Volletjern kan bemerkes, at alt tyder på at det er et grensemerke. Det er satt opp en grenseretning med en M på den ^{sida} og en B på den anden vilken kunne tyde på at det var grensen mellem Muggeberg og Berg. Årstallet var 1808. Desuten var ingravert C.7. Christian den 7 med krone. Den første grenseretningen gikk lodret mot en anden grenseretning hvilken tydet på at det var et endedele."

ene

Håper å høre fra dere med det første.

Vennlig hilsen

Kristoffer Skolem.

Kristoffer Skolem

3648 Passebekk.

6

Skolem 2/november 1971.

Til frk. Wenske Slomann eller N.N.

Vi har forgjeves ventet på beskjed om at en arkeolog kan komme til Sandsvær for å se på de innhogne figurer ved Sandorvatnet, m. v. Ennå kan det være tid, hvis været blir fint.

Vi er nemlig meget spent på å få løst dette problem. - da det kan komme til å åpne nye perspektiver over den første innvandring til de øvre Sandsværbygdene.

Hvis befaring kan ordnes,- send varsel med 6 dagers frist.

Med vennlig hilsen, ærbødigst

Kristoffer Skolem.

Kristoffer Skolem,
3648 Passebekk.

Skolem 22/ 1972.

Kjære Wencke Slomann/.

Godt nytt-år/.

Vi har nå fått laget et forstørret bilde av en av figurene som er innhogget i berget ved Sandorvanne. Det kan trolig gi et tydeligere inntrykk, enn det jeg tidligere har sendt. Vi tør jo ikke formode noe, om hva dette muligens står for, vi venter bare med spenning på , hva en skolert arkeolg kan finne ut av det, ved en befaring til våren.

For tiden er jeg nokså i-beit, da synet er så dårlig, at det er meget vanskelig å lese og skrive. Jeg skal ha operasjon sist i februar, og håper da, med Guds hjelp, at synet blir bra igjen.

Med hjertelig hilsen

Kristoffer Skolem.

Kristoffer Skolem

3648 Passebekk.

P.S. Det skulle være moro å få en forbeholdende forhåndsbedømmelse etter bildet. S.S.

10

Skolem 7/juli 1972.

Kjære Wencke Slomann, eller N.N.

Som du vil forstå, er jeg det siste halve året satt heilt tilside, på grunn av øyeoperasjon med etterfølgende behandling og sykehusopphold, en tid jeg var heilt avskåret fra å skrive og lese.

Det har Gud-s kje-lov gått fint, jeg har nå fått briller, så jeg kan lese og skrive nokså greit.

Heilt i form er jeg vel ikke ennå, men arkeolog interessene har da begynt å krible igjen. Jeg tenker på figurene ved Sandorvannet, og lurere på om dere kan sende en fagkyndig oppover for å ta fenomenet i øyesyn. Vi vil i tilfelle sette pris på å få en ukes varsel. Så sant jeg kjenner meg kveik til det, vil jeg jo forferdelig gjerne være med. Vi kan bile nesten heilt fram til stedet.

Med vennlig hilsen,

Christoffer Skolem.

3648 Passebekk.

Arne Emil
7

4. november 1971.

WS/VM

Herr Kristoffer Skolem
3648 Passebekk.

Kjære Skolem,

Takk for brev av 2.d.m. På grunn av forskjellige personalendringer ved Oldsaksamlingen har nå langt om lenge Buskerud fått sin egen "tilsynsmann", konservator Arne Emil Christensen jr. Jeg har snakket med ham om saken, og han sa han trodde det var lite håp om å få sendt en til Sandsvær i høst. Han lovet imidlertid ikke å glemme saken og også å gi varsel i god tid før noen kommer.

Jeg håper alt står bra til.

Mange hilsener

Wencke Slomann

Skolem 22/ 1972.

Kjære Wencke Slomann/.

Godt nytt-år/.

Vi har nå fått laget et forstørret bilde av en av figurene som er innhogget i berget ved Sandorvanne. Det kan trolig gi et tydeligere inntrykk, enn det jeg tidligere har sendt. Vi tør jo ikke formode noe, om hva dette muligens står for, vi venter bare med spenning på , hva en skolert arkeolg kan finne ut av det, ved en befaring til våren.

For tiden er jeg nokså i-beit, da synet er så dårlig, at det er meget vanskelig å lese og skrive. Jeg skal ha operasjon sist i februar, og håper da, med Guds hjelp, at synet blir bra igjen.

Med hjertelig hilsen

Kristoffer Skolem.

Kristoffer Skolem

3648 Passebekk.

P.S. Det skulle være moro å få en tilførbindende forhåndsbedømmelse etter bildet. H.S.

Arne Emil
⑨

25. januar 1972.

WS/VM

Herr Kristoffer Skolem
3648 Passebekk.

Kjære Skolem,

Tusen takk for brevet og det veldig fine fotografiet. Flere av oss har sett på det, men jeg må tilstå at figuren ikke egentlig faller inn i det mønster som vi ellers kjenner fra andre helleristninger. Imidlertid kan man jo ikke si noe sikkert før en arkeolog som virkelig forstår seg på helleristninger har vært på stedet. Jeg gir nå ditt brev og fotografi til konservator Arne Emil Christensen, som nå har Buskerud fylke, så håper jeg han vil sørge for at en slik arkeolog kommer til Sandorvannet til sommeren.

Så leit at du har fått besvær med synet. Jeg håper inderlig operasjonen vil bli vellykket. De er sikkert flinke nå for tiden. Min far ble operert for grønn stær på begge øynene, og med briller fikk han igjen et normalt syn.

Vennlig hilsen

Wencke Slomann

10

Skolem 7/juli 1972.

Kjære Wencke Slomann, eller N.N.

Som du vil forstå, er jeg det siste halve året satt heilt tilside, på grunn av øyeoperasjon med etterfølgende behandling og sykehusopphold, en tid jeg var heilt avskåret fra å skrive og lese.

Det har Gud-s kje-lov gått fint, jeg har nå fått briller, så jeg kan lese og skrive nokså greit.

Heilt i form er jeg vel ikke ennå, men arkeolog interessene har da begynt å kribble igjen. Jeg tenker på figurene ved Sandorvannet, og lurere på om dere kan sende en fagkyndig oppover for å ta fenomenet i øyesyn. Vi vil i tilfelle sette pris på å få en ukes varsel. Så sant jeg kjenner meg kveik til det, vil jeg jo forferdelig gjerne være med. Vi kan bile nesten heilt fram til stedet.

Med vennlig hilsen,

Christoffer Skolem.

3648 Passebekk.

11

Skølem 20/november 1972.

Til
Universitetets Oldsaksamling.

Kjære Wencke Slomann/.

Tidlig i vår ble vi lovet, at her skulle komme en arkeolog, for å se på de innhogne figurer ved Sandorvannet. Vi har imidlertid ikke hørt noe, og det er jo en skuffelse. nå er det forlengst for seint for i år.

Jeg har nå fått gode lesebriller, og det er jeg Gud takknemlig for. Jeg sysler med en større oppgave for Målførearkivet.

Vennlig hilsen

Kristoffer Skølem.

Kristoffer Skølem.

3648 Passebekk.

27. november 1972.

WS/VM

Herr Kristoffer Skolem
3648 Passebekk.

Kjære Skolem,

Dette var leit. Jeg kan vel ikke gjøre annet enn å be om unnskyldning. Jeg trodde saken var i god gjenge da jeg lot all korrespondanse angående Buskerud gå til min kollega som nå har ansvaret for det fylket. Vi får begge håpe at en befaring lar seg ordne til våren. Skal jeg være ærlig, må jeg tilstå at også i mitt fylke, Oppland, ligger helleristninger og venter på befaring. Vi har mange gode unnskyldninger for dette, men leit er det.

Jeg er veldig glad for å høre at du har både en god oppgave å arbeide med og gode briller, og jeg håper jeg får et besøk hvis ditt arbeide skulle føre deg inn til Oslo.

Riktig mange hilsener

Wencke Slomann

N O T A T

angående mulige helleristninger ved Sandom.

Mandag 26.mars 1973 oppsøkte undertegnede Kristoffer Skolem for å høre om det var mulig å få sett på "helleristningene" ved Sandom. Da disse lå langt til skogs, og da det ennå var sne, kunne dette ikke la seg gjøre. Kristoffer Skolem, som nå er 86 år, kan nå ikke selv vise ristningene, slik at når en befaring skal foretas må en ta kontakt med: Torgeir Landsverk, som også vet hvor ristningene er. Hans adresse er: Skollenborg, tlf. Kongsberg ~~5062~~ 66362

En skogsbilvei, privat, fører inn til Sandom. For å kunne benytte denne må en på forhånd ta kontakt med: Rektor Gunnar Haug, Skogskolen, Kongsberg. Veien er avlåst med bom.

Oslo, 4.april 1973.

Trond Løken

Trond Løken.

5. april 1973.

TL/VM

Herr Kristoffer Skolem
3648 Passebekk.

Etter min samtale med Dem den 26/3-1973 har jeg sett etter i våre arkiver og funnet bildene av figurene ved Sandom. De oversendes herved med takk for lånet. Befaring av figurene får vi komme tilbake til senere.

Med hilsen

Trond Løken

Bilag.

14.mai 1973.

WS/VM

Herr Kristoffer Skolmen^{em}
3648 Passebekk.

Takk for brev av 5.d.m.
Dessverre er museets budsjett i år så magert at vi må samle opp flere oppdrag i samme distrikt før vi kan ta en tur. I løpet av sommeren skal jeg til Numedal, og jeg regner med å ta turen til Sandorvannet ved samme anledning. Jeg vil kontakte Landsverk og Dem på forhånd.

Beste hilsen

Arne Emil Christensen jr.

Skolem 19/mai 1973.

Hr. arkeolog Arne Emil Christensen jr.

Takk for brev av 14/mai,- med løfte om å se på de innhogne figurer ved Sandorvann, - i forbindelse med en tur til Numedal.

Vi er i løpet av de siste par år gjentatte gang^r erstillet i utsikt en sådan kyndig befarings, - uten at det er blitt til noe. Vi tør derfor forvente, at De dennegang prioriterer Sandsvær på den nevnte turen. Vi har ventet lenge, og er veldig spent på resultatet av Deres vurdering av fenomenet.

Med vennlig hilsen, ærbødigst

Kristoffer Skolem.

Kristoffer Skolem
3648 Pässebekk.

Skolem 28/mai 1973.

Hr. arkeolog Arne Emil Christensen jr.

I Lågendalsposten, Kongsberg, for 26 mai d.å. er der inntatt en artikkel om en befarings av de innhogne figurene ved Sandorvannet. Det antydes her, at det er kuvlungene. (Sverres saga) som sist på 1100-tallet har oppholdt seg en tid ved Sandoren, og da hogget disse figurene i fjellsiden, og videre bygget en steinhytte. Dette kan umulig være riktig, da helleristingene jo tidfestes til bronsealderen og eldre jernalder. Nå er der vel ingen ting iveien for, at kuvlungene kan ha faret her forbi på turen over til Vestlandet, men de har neppe gitt seg til å lage noen helleristinger her, har vel heller ikke hatt kjennskap til det. Det er derfor på tide å få en arkeologisk fagkyndig vurdering av fenomenet. Håper De kan ta en tur med det første, så folk kan få greie på, hva dette virkelig er.

Vennlig hilsen, ærbødigst

Kristoffer Skolem.
3648 Passebekk.

Klipp i klipparkivet

Skolem 12/juni 1973.

Hr. arkeolog Arne Emil Christensen jr.

Undskyld at vi maser, men nå brenner tampen. Torger Landsværk m.fl. har igjen vært ved Sandorvannet, og har da oppdaget flere, litt utydelige figurer, overgrodd av mose, så nå må De endelig prøve å få tid til å ta en tur heropp. Kontakt da først Torger Landsværk, Ta endelig med en skarp stålbørste. Undersøk også nedenfor berget, om det skulle finnes spor etter den steinredskap som er brukt. Der skal også være spor etter en steinhytte. Det kunne kanskje også være verd å undersøke litt ved den fine sandstranden ved Sandorvannet.

Jeg har selv sett disse figurene ved en befar- ing for et par år siden, men jeg er ikke nå i den form, at jeg tør gi meg med på turen, men jeg er me- get spent på , hva en fagmann kan finne ut av dette

Med vennlig hilsen, ærbødigst

Kristoffer Skolem.

Kristoffer Skolem

3648 Passebekk.

Jeg er jo også en gammel mann på over 86 år.

102/50

103/2, 3, 7, 10, 14, 17, 25 berg. Pnt 2, 3 heters Sandorv
Nehvikkog.

20

104/5, 10.

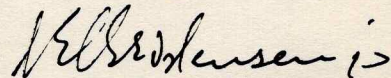
Innberetning om befaring ved Sandorvatnet, Sandsvær,
Buskerud, av Hedenstad Prestegård.

Den 26/7 1973 var undertegnede sammen med Torgeir
Landsverk på befaring ved Sandorvatnet.

Vi kjørte bomveien til en parkeringsplass der det
ligger 3 laftehytter ved vannet. Så fulgte vi en
rødmerket sti ca. 600 m mot Ø. På en loddrett
bergvegg like ved en myr lå "helleristningen".

Den var klart en naturdannelse, forvitring langs
sprekker i berget. Stedet ligger i skog som til-
hører Hedenstad Prestegård.

Oslo 3. august 1973

Arne Emil Christensen jr.

3. august 1973.

AEC/VM

Kristoffer Skolem
3648 Passebekk.

Den 26/7 var jeg en tur til Sandorvannet med
Torger Landsverk som kjentmann.

Dessverre må jeg nok skuffe med at "hellerist-
ningen" var naturens verk. Bergveggen er nesten ren
feldtspatt, og det har sprunget ut krystaller ved for-
vitring langs fine sprekker i berget. Her på museet
regner vi med omtrent 9 bomskudd pr. treff når det
gjelder nye helleristninger, og dette var altså dess-
verre ett av dem.

I alle fall, takk for meldingen og

beste hilsen

Arne Emil Christensen jr.